

Fingon asiantuntijalausunto valtiovarainministeriölle lahjoitusten verovähennyksistä

Viite: HEVE-selvityshankkeen (VN/26808/2023) kuuleminen 5.12.2024

Kiitämme mahdollisuudesta lausua otsikkoaiheessa ja osallistua kuulemiseen.

On hyvä, että asiaa selvitetään hallitusohjelman ja järjestöstrategian mukaisesti. Tällä vaalikaudella kansalaisjärjestöjen rahoitusta on kavennettu, joten rahoitusta vahvistavien toimien selvittäminen ja käyttöönotto on merkityksellistä kansalaisyhteiskunnan elinvoiman vuoksi.

Jos verovähennysmahdollisuutta lahjoituksiin laajennetaan, sen **tulee koskea eri kansalaisyhteiskuntatoimijoita yhdenvertaisesti**. Verovähennys ei ole kuitenkaan ongelmaton, kuten tässä lausunnossa tuomme ilmi.

Osana selvitystä olisi hyödyllistä tutustua kansainvälisiin esimerkkeihin. Myös toimijoiden kuuleminen on tärkeää, ja onkin hyvä, että valtiovarainministeriö aloittaa selvityksen kuulemalla eri toimialoja edustavia kolmannen sektorin toimijoita.

1 Eri toimijoita tulee kohdella yhdenvertaisesti

Jos lahjoitusten verovähennys otetaan käyttöön, sen **tulee koskea yhdenvertaisesti eri kansaistoiminnan alueita**. Kääntäen: ei ole perusteita, että valtio ohjaisi autonomista kansalaisyhteiskuntaa siten, että yhdelle toimialalle lahjoittamiseen kannustettaisiin, toiselle ei.

Muutoksen tulisi olla kaikkien osapuolten kannalta kevyt ja selkeä. Verovähennyskelpoisten lahjoituskohteiden lista tulisi olla mahdollisimman selkeä niin yhdistykselle/säätiölle, kansalaiselle kuin verohallinnollekin. Tietyt tunnuspiirteet, kuten ministeriön myöntämä valtionapukelpoisuus tai Poliisihallituksen myöntämä varainkeruulupa, voisivat merkitä yhteisölle verovähennyskelpoista lahjoitusmahdollisuutta ilman erillistä hakemista. Yksityishenkilön kannalta listan verovähennyskelpoisista lahjoituskohteista tulisi olla saatavilla selkeästi ja helposti esimerkiksi omavero-palvelussa veroilmoituksen yhteydessä käytettävänä hakulistana. Lahjoitussummat ovat usein yksityishenkilön kannalta pieniä, eikä niistä tule koitua kohtuutonta hallintotaakkaa yhdellekään osapuolelle.

2 Vaikutusten arviointi ja ongelmien huomiointi on tärkeää

On myönteistä, että ministeriö aloittaa selvityksen toimijoita kuullen. Olisi toivottavaa, että tämä on **alku syvemmälle vaikutusten arvioinnille**, joka ottaa huomioon valtionalouden näkökulman lisäksi vaikutukset yhdistyksille ja säätiöille sekä tulonjaon ja muut sosioekonomiset vaikutukset.

Lisäksi lahjoitusten verovähennystä laadittaessa **tulee huomioida sen yhteys laajempaan kansalaisyhteiskuntapolitiikkaan**. Suomalainen kansalaisyhteiskuntapolitiikan malli on perustunut vahvalle kolmannen ja julkisen sektorin kumppanuudelle, kansalaisyhteiskunnan autonomialle ja niihin liittyvälle kansainvälisesti verrattain monipuoliselle julkisen sektorin myöntämälle rahoitukselle. Tämä malli on ollut suomalaisen yhteiskunnan kehityksen kannalta suotuisa¹. Verovähennyksen käyttöönoton ei tulisi olla askel pois tästä suomalaisesta/pohjoismaisesta mallista ja kohti lahjoittajavetoista rahoitusmallia. Julkinen perusrahoitus on järjestöjen kokemuksen mukaan merkinnyt vakautta ja sen tuomaa vaikuttavuutta toiminnassa. Erityisesti kehitysyhteistyön kannalta merkillepantavaa on, että kansainvälinen oikeus velvoittaa ensisijaisesti valtioita, eikä sitä voi korvata kansalaistoiminnalla.

Ongelmista huomioitavia ovat myös, että verovähennysmalli luultavasti suosisi viestinnällisesti helpoimpia kohteita – kaikkien yhteiskunnallista hyötyä tuottavien toimijoiden ei ole yhtä helppo kertoa tuottamastaan hyödystä. Lisäksi verovähennys luo verotukseen aukkoja ja siten heikentää Suomen veropohjaa sekä mutkistaa verojärjestelmäämme.

3 Tausta

Hallitus linjasi kevään 2024 kehysriihessä, että lahjoitusvähennys laajennetaan lahjoituksiin nuoriso-, kulttuuri-, liikunta-, urheilu- ja tietyt ehdot täyttävälle lapsijärjestöille vuodesta 2026 alkaen. Lisäksi hallitusohjelman mukaan hallitus selvittää kehitysyhteistyöhön tehtävän lahjoituksen vähentämistä verotuksessa tai vapaaehtoisen lahjoituksen tekemistä verotuksen yhteydessä. Kansalaisjärjestöstrategiassa 2023–27 todetaan, että kansalaisjärjestöjen yksityisrahoituksen lisäämiseksi selvitetään myös laajemmin rekisteröidyille yhdistyksille ja säätiöille osoitettujen lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamista.

Lisätiedot

Ilmari Nalbantoglu, johtaja, vaikuttaminen | ilmari.nalbantoglu@fingo.fi | 050 317 6693

¹ Kts. esim. Ruuskanen, Petri et. al. (2020) ”Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa” Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:47. Verkkoviite: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162498/VNTEAS_2020_47.pdf
Esim. s. 27: ”Risto Alapuron ja Henrik Steniuksen (1989) mukaan kansanliikkeillä oli keskeinen rooli suomalaisen kansakunnan syntyisessä ja rakentumisessa 1800-luvun toisella puoliskolla. Liikkeet olivat synnyttämässä valtiota ja samalla integroituivat sen osaksi. Tuolloin syntyi Suomelle ominainen liikkeiden ja valtion läheinen suhde, jossa kansalaisyhteiskunta ja valtio on mielletty pikemminkin toistensa kumppaneina kuin yhteiskunnallisina vastinpareina. Suomessa järjestöt saivat eräällä tavalla puolivaltiollisen aseman ja oikeuden edustaa kansalaisyhteiskuntaa poliittisissa prosesseissa. Kansalaisyhteiskunnan historiallinen tausta on jättänyt jälkeensä konsensushakuisen poliittisen kulttuurin, jossa julkinen ja kolmas sektori ovat toimineet tiiviissä vuorovaikutuksessa”